

I

1942 m. liepos 12 d.

Liukas mėgo pavakario šviesą, vasarą užliejančią levandų laukus. Juosiančios laukus gyvatvorės nušvisdavo smaragdo spalva, paskui pajuosdavo, panėšėdamos į nakties sargybinius, o akmenėliais pabarstyti violetiniais žiedais apsipylusių kauburėlių tarpelyviai panirdavo į šešėlius. Aukšti ir tiesūs levandų stiebeliai visada jį pakerėdavo.

Jo žvilgsnį patraukė skaisčiai raudonas laukinės aguonos žiedas. Nieko nuostabaus, kad vasarą šią vietovę užplūsta mėnininkai, pamanė jis. Tikriau, seniau užplūsdavo; paskui pasaulis išprotėjo, pasipylė bombų ir artilerijos sviedinių sprogimais.

Šalia sėdinti Katerina užsisegė viršutinę apspurusios vasarinės palaidinukės sagą. Neklusnios raudonų plaukų garbanos krito jai ant veido, slėpdamos akis ir irzlią nuotaiką.

– Tu labai tylus, – pasakė ji.

Liukas sumirksėjo pažadintas iš svajų ir pasijuto kaltas, kad buvo trumpam ją pamiršęs.

– Tiesiog grožiuosi vaizdu, – švelniai atsakė.

Katerina liūdnei į jį pažvelgė, glostydama susiglamžiusius drabužius.

– Gaila, kad kalbi apie savo levandų laukus, o ne apie mane.

Jis šyptelėjo, o ji įsižeidė. Aišku, Katerina, kaip ir visos kaimelio merginos, trokšta ištekėti ir susilaukti vaikų. Žiūrėdamas į ją Liukas pamanė, kad ji labai graži, bet pernelyg prie visko

prisitaikanti, ir jam jos pagailo. Jo gyvenime buvo ir kitų moterų, tik ne visos tokios dosnios kaip Katerina, kuri visada jam pakludavo, nes norėjo šio to daugiau. Buvo verta daugiau, nei jis galėjo jai duoti. Žinojo, kad Liukas susitikinėja su kitomis, bet jai sekėsi tramdyti savo pavydą geriau nei bet kuriai kitai jo pažįstamai moteriai.

Jis išėmė keletą mažyčių violetinių žiedelių Katerinai iš plaukų ir pasilenkė jos pabučiuoti.

– Mm, – tarė, – kvepi mano levandomis.

– Stebiuosi, kaip man neigėlė nė viena bitė. Gal pagalvokim apie lovą? Būtų daug patogiau.

Liukas pajuto, kad ji lenkia į tai, apie ką jis visai nenori šnekėti. Grakščiai atsistojęs atkišo jai ranką.

– Jau sakiau, kad bitėms tu neįdomi. Paklausk Lorano. Bitės nori tik žiedadulkių, – jis plačiai mostelėjo ranka. – Prasi-dėjo jų kasmetė puota, joms reikia aptarnauti motinėle, auginti mažąsias ir nešti medų.

Katerina nepakėlė akių, tik susijuosė siaurą liemenį dirželiu.

– Tai net ne tavo levandos, Liukai. Tavo tėvo, – įsižeidusi pasakė.

Liukas atsiduso. Pamanė, kad atėjo laikas pasakyti jai tiesą. Juk greitai visi sužinos.

– Katerina, tėvas man atidavė savo laukus.

– Ką? – ji staigiai kilstelėjo galvą, širdelės pavidalo veidas surimtėjo.

Jis gūžtelėjo pečiais. Net nežinojo, ar seserims jau pasakytą, – aišku, jos nėmaž neprieštarautų, – bet jo abejingumas pakurstė Kateriną susierzinti.

– Prieš paskutinę kelionę į pietus jis viską perdavė man.

Tai buvo negarbinga, bet jam vis tiek patiko žiūrėti, kaip piktas merginos žvilgsnis virsta sumišusiu.

– Viską? – nepatikliai paklausė ji.

Jis tik atsainiai šyptelėjo.

– Pats taip nusprendė.

– Vadinas, dabar esi stambiausias žemvaldys visame Liuberono regione. Gal net stambiausias augintojas, – merginos žodžiai skambėjo kaip kaltinimas.

– Turbūt taip, – pripažino Liukas. – Tėvas nori, kad perimčiau visą ūkio priežiūrą į savo rankas. Levandas reikia saugoti, ypač dabar. – Pradėjęs lėtai žingsniuoti jis paakino ją irgi sukti namo. – Jis daugiau laiko praleidžia Paryžiuje nei čia, ten turi kitų verslų. Be to, aš užaugau Senjone, o tėvas – ne. Šitos vietos įaugusios man į kraują. Levandos visada buvo mano aistra. Tėvo jos nedomina.

Katerina godžiai jį nužvelgė. Dabar turėjo dar daugiau priešasčių siekti Liuko. Bet kuo griežtesnius kėlė reikalavimus, tuo labiau jis priešinosi. Ji neabejotinai jam patiko: buvo linksma, aistringa ir gracinga, bet jis nemėgo jos cinizmo ir empatijos stokos. Liukas prisiminė, kad paauglystėje Katerina šaipydavosi iš mikčiojančio berniuko, be to, skleidė gandus apie vargšę Eleną iš gretimo kaimo. Dar jis matė, kad, įsiveržus vokiečiams, mergina nė kiek neužjautė prancūzų. Žinoma, nacių režimas dar nepaveikė Katerinos gyvenimo, bet Liukui vis tiek nepatiko ribotas jos požiūris. Ji niekada nekalbėdavo apie svajones, tik apie praktinius dalykus – vedybas, saugumą ir pinigus. Labiauisiai jai rūpėjo ji pati.

– Dabar man svarbiausia, kaip gauti dar didesnę derlių iš šių laukų. Ne metas kurti tolimos ateities planus, – diplomatiškai kalbėjo jis. – Nesiraukyk. – Ir pasisuko, kad meiliai paglostytų jai skruostą.

Mergina pikta atstūmė jo ranką.

– Liukai, gal Senjonas ir yra tavo širdyje, tik ne tavo kraujyje.

Katerina tapdavo atžari, kai viskas klostydavosi ne taip, kaip ji norėdavo. Kalbėdavo pikta ir kandžiai. Liukas buvo našlaitis, beveik visi kaimelyje tai žinojo: prašalaitis. Tačiau jis jautėsi, lyg būtų gimęs Bonė šeimoje – ši jį priglaudė sulaukusį vos kelių savaičių, davė jam vardą ir namus aukštame rausvame akmeniniame pastate kaimelio aikštėje.

Iš kitų šeimos narių Liukas išsiskyrė šviesiu gymiu, o visi Apto miestelio gyventojai atpažindavo jį iš aukšto ūgio ir plačių pečių. Apie savo kilmę jis žinojo tik tiek, kad jį rado pagyvenęs kalbų mokytojas ir parsinešė į Senjoną, ten Golda Bonė, neseniai netekusi kūdikio, priglaudė tą mažą kūnelį sau prie krūtinės ir priėmė į savo šeimą.

Niekas nežinojo, iš kur jis atsirado, o jam pačiam tai visiškai nerūpėjo. Liukas mylėjo savo tėvą Jakobą, motiną Goldą, senelę Idą ir tamsiaplaukių seserų trijulę. Sara, Rachelė ir Gitelė buvo smulkiai sudėtos ir dailios kaip motina, bet Rachelė dailiausia. Liukas iš jų visų išsiskyrė stambiu smakru, simetrišku stačiakampiu veidu ir skvarbiu mėlynų giliai įsodintų akių žvilgsniu. Tarp seserų atrodė lyg auksinis milžinas.

– Ko taip pyksti, Katerina? – paklausė jis, mėgindamas atremti puolimą.

– Liukai, kalbėjai, kad susižadėsim...

– Nieko panašaus nekalbėjau.

Jis žiūrėjo, kaip ji eikvoja paskutinius kantrybės likučius. Žavėjosi jos atkaklumu.

– Bet sakei, kad galbūt kada nors susituoksime.

– Ne, tai tebuvo atsakas į tavo pasiūlymą tuoktis. Kalbėjau, kad galbūt kada nors susituoksime. Tai ne patvirtinimas. Tąkart mėginai pradėti ginčą visai kaip dabar.

Didelės Katerinos akys kibirkščiaavo išiučiu, bet jis matė, kad ir ši ji sugeba sutramdyti.

– Nesipykim, mylimasis, – meiliai pasakė mergina ir užsegė jam porą marškinių sagų, švelniai palytėdama odą.

Vis dėlto Liukas nemylėjo Katerinos. Be to, neketino vesti, kol pasaulis, kuriame jis gyvena, apimtas chaoso. Jei ne Katerina, tai Sofija ar Aurelija iš gretimo kaimelio, net švelnioji Margarita iš Apto smagiai pasivolios su juo šiene, o gal ir levandose.

– Ko šypsaisi? – paklausė mergina.

Liukas negalėjo išsiduoti, kad jį pralinksmino jos polinkis manipuliuoti.

– Nes tavo skruostai gražiai paraudę. Tu visada gražiausia po...

Katerina priglaudė pirštus jam prie lūpų.

– Prašau padaryti mane garbingą moterį. – Ji pasitaisė sijoną. – Apsieitume be sužadėtuvių. Tiesiog susituokime ir galėsime mylėtis lovoje kaip ponas ir ponია...

– Katerina, liaukis. Neketinu vesti. Galime nebesimatyti, jeigu tau tai kelia šitiek kančių.

Švelnus merginos žvilgsnis apsiniaukė, ji primerkė akis, o čiaupiamos lūpos virto tylaus pykčio ruoželiu.

– Vyksta karas, – nusiminęs priminė jai Liukas. – Prancūzija okupuota vokiečių!

Ji apsidairė, vaidindama nustebusią.

– Kur jie?

Ji nuliūdino paviršutiniškas jos požiūris. Čia, aukštumose, vokiečių kariai buvo palyginti ramūs, bet tėvas laiškuose rašė apie klaidingus įvykius Paryžiuje. Žmonės šiaurėje – ir okupuotose teritorijose – patyrė ekonominę ir socialinę priespaudą, labiausiai kentėjo sostinės gyventojai.

– Dauguma tų, kurie perbėgo čia, prasidėjus invazijai, jau grįžo atgal į šiaurę, – pašaipiai pasakė Katerina. – Visi paryžiečiai sugrįžo namo. Pats žinai! Jie nebebijo, – ji nerūpestingai gūžtelėjo pečiais. – Tai nekeičia mūsų gyvenimo, tad ko mums nerimauti?

– Jie grįžo namo, – liūdnai ištarė Liukas, – nes prarado viltį. Tų žmonių namai, draugai ir darbas liko okupuotoje zonoje. Jie pabėgo į pietus, nes baiminosi dėl savo gyvybės, paskui nusprendė pabandyti gyventi tarp bošų*, – paminėjęs vokiečius jis nusišplovė. – Šiauriečiai neturi iš ko rinktis. Bet tai nereiškia, kad jiems patinka toks gyvenimas ar kad mes turime palaikyti vokiečius.

– Pasistenk, kad žandaras Landri tavęs nenugirstų.

---

* Bošais Prancūzijoje buvo niekinamai vadinami vokiečiai (čia ir toliau vert. past.).

– Nebijau Pjero Landri.

Ji nustebusi į jį pažvelgė.

– Atsargiai, Liukai, jis pavojingas.

– Pati būk atsargi. Žinau, kad paklūsti jo reikalavimams. Girdėjau, jūsų šeima kartą per mėnesį duoda jam vištą, kad užsitarnautų prielankumą.

Katerina nervingai apsidairė.

– Prisidarysi bėdos, jei ir toliau taip šnekėsi. Nenoriu būti nušauta už tai, kad smerkiu maršalą.

– Maršalas Petenas buvo Didžiojo karo didvyris, bet per silpnas vesti mūsų tautą. Viši vyriausybė visiškai apsijuokė, todėl dabar mus valdo klusni nacių marionetė. Galima sakyti, kad Lavalis šoka pagal Hitlerio melodiją, tiesą sakant, žlugdo mūsų demokratiją ir perima totalitarinį...

Katerina užsidengė ausis ir pažvelgė į Liuką nuoširdžiai susirūpinusi. Vaikinas nutilo. Būdama paprasta kaimo mergaitė ji manė, kad Prancūzijai bus geriau, jei paklus Viši vyriausybei. Galbūt ji teisi, bet tik iš dalies, juk tokios nuostatos laikosi žmonės, kuriems patinka tarnauti gaujai godžių rasistų ir piktadarių, nusitaikiusių į Prancūzijos suverenias teises. *Kolaborantai!* Nuo šio žodžio Liukui suko vidurius. Jis nė nenutuokė turįs tokias tvirtas politines pažiūras, kol tėvas nepradėjo dalytis patirtimi iš Paryžiaus, – Paryžiaus! – kuriame knibžda vokiečių kareivių. Žinia, kad brangioji sostinė atvėrė vartus ir susigūžė kaip įbaugintas šuo priešais plėšikaujančią Hitlerio armiją, atėmė jam viltį – kaip ir daugumai jaunų prancūzų. Sunku patikėti, kad Prancūzija gali kapituliuoti po visų Didžiojo karo žygdarbių.

Ilgainiui Liuko pasipiktinimas virto nuožmia neapykanta vokiečiams, todėl kaskart, kai priešų kariai priartėdavo prie jo gimtinės, jis imdavo veikti.

Tai jis užtvenkė upelį, kuris, kaip spėjama, tekėjo nuo Romos imperijos laikų, kasdien pripildydamas kaimelio fontaną. Kai ištroškę ir išsekę vokiečių kariai užkopė į stačią Senjono

kalvą, fontanas nebetryško. Kaimelio gyventojai žiūrėjo, kaip troškulio kamuojami kareiviai geria stovintį vandenį fontano dugne, ir šypsojosi – vokiečiai sriaubė vandenį, paprastai atitenkantį kaimelio arkliams ir asilams. Kitą kartą Liukas drauge su Loranu nukirto medį ir užvertė ant kelio, kuriuo turėjo važiuoti vokiečių motociklai. Menka pergalė, bet jis džiūgavo žiūrėdamas, kaip kareiviai kasosi galvas ir galiausiai pasuka kitu keliu.

– Kada nors nužudysiu tau vokiečių, Katerina, – pažadėjo Liukas, nesugebėjęs užgesinti širdyje įsiplieskusios ugnies.

– Man nepatinka, kai taip kalbi. Man baisu.

Jis pamanė, kad šneka kaip chuliganas, ir persibraukė plaukus. Šita mergina neturi jokio supratimo apie politiką. Kita vertus, jei Liuberonas ir toliau laikys nulenkęs galvą ir tieks maisto išteklius, stiprindamas vokiečių karinę galią, galbūt ši Prancūzijos dalis išlips sausa iš karo balos.

– Klausyk, atsiprašau, kad tave išgąsdinau, – šįkart Liuko balsas buvo švelnesnis. – O jeigu mes... – jis nespėjo baigti sakinio, nes išgirdo šaukiant pažįstamą balsą.

Atbėgo Loranas, išraudęs ir uždusęs. Pribėgęs palenkė galvą ir luktelėjo, kol atgaus kvapą.

– Žinojau, kur tave rasiu, – sušvokštė.

Jis droviai žvilgtelėjo į Kateriną. Žavėjosi Liuko gebėjimu apsieiti su vietinėmis merginomis.

– Kas atsitiko? – paklausė Liukas.

– Tavo tėvai.

– Kas jiems? – Iš nerimo Liukui iškart susuko vidurius. Pastarosiomis naktimis jį kankino košmarai, kad nužudomi visi jo giminaičiai – tėvai, senelė, trys seserys, – lyg iš keršto už piktas mintis apie vokiečius.

– Jie parvažiavo! – džiaugsmingai paskelbė Loranas. – Pasiuntė mane, kad tave surasčiau.

– Jie grįžo namo? – Liukas negalėjo patikėti. – Nori pasakyti, jie Senjone?

Loranas taip pažiūrėjo į draugą, lyg šis būtų pametęs protą.

– Kur daugiau? Jie kaime, bučiuojasi ir su visais glėbesčiuojasi. Trūksta tik tavęs.

Staiga Liuką apėmė džiaugsmingas jaudulys. Jis pabučiavo Kateriną švelniau ir ilgiau, nebe taip paviršutiniškai.

– Netrukus vėl susitiksim, taip?

– Kada? – paklausė ji.

– Šeštadienį.

– Šiandien šeštadienis! – pyktelėjo mergina.

– Tada pirmadienį, pažadu. – Jis pabandė ją paliesti, bet ji pliaukštelėjo jam per ranką ir pažvelgė į Loraną. Tasai paskubom paėjęs kelis žingsnius į šalį.

– Liukai, sakyk, ar myli mane?

– Ar myliu? Tokiais neramiais laikais?

Ji nusivylusi atsiduso.

– Buvau kantri, bet jei myli mane, tai vesi, nesvarbu, dabar ar vėliau. Man reikia tikėti ateitimi. Tai ar myli? – Katerina irzliau, lyg urgzdama pakartojo klausimą.

Ilga tylą viską pasakė.

– Ne, Katerina, nemyliu.

Liukas apsisuko ir nuėjo, palikęs stovėti ją nustėrusią. Jos veidas apsiniaukė, ryžtingas žvilgsnis pritvinko keršto troškimo.

– Liukai, šeimos pinigai turbūt leidžia tau pūstis ir elgtis arogantiškai, bet esi toks pat pažeidžiamas kaip mes visi, – išpėjo ji.

Išgirdęs Katerinos žodžius Loranas sunerimo. Jis išgąstingai dėbtelėjo į Liuką, paskui vėl atsigręžė į merginą.

– Ar galiu palydėti tave namo? – paklausė.

– Nesu bejėgė, pone Martinai, – kandžiai atkirto ji.

Loranas išraudo.

Katerina gūžtelėjo pečiais.

– Kaip nori.

Lipdamas į kalvą Loranas tylėjo. Nė nepastebėjo, kai jo marškiniai užkibo už šakos. Išgirdo plyštant, bet jam tai nerūpėjo, dabar jis lydėjo merginą, kurią mylėjo nuo vaikystės.

Pokalbis su Katerina greitai pasimiršo – skubėdamas namo Liukas prasiblaškę, o užkopęs į kalvą pajuto palengvėjimą, kad pagaliau buvo su ja atviras.

Pirmoji jį pamatė mažoji Gitelė.

– Liukai! – sušuko, išsišiepusi pribėgo prie brolio ir puolė jam į glėbį.

Jis garsiai šūktelėjo iš džiaugsmo.

– Žiū, kokia didelė užaugai! Kuo buvai maitinama Paryžiuje? – paklausė sunerimęs, kad sesė atrodo per liesa. Paskui apsuko ją ore, o ji kryžtavo iš laimės. Gitelė buvo devynerių, ir Liukui labai patiko devynmetės sesers veržlumas, bet pagal metus ji atrodė per smulki, nesveikai įdubusiomis akiduobėmis. Jis visuomet jai nuolaidžiaudavo – vyresniosios seserys ne kartą įspėjo, kad neišlepintų Gitelės ir nesugadintų jai gyvenimo. Brolis tik pasijuokdavo iš tokių įspėjimų, nes bet kurio vaiko, augusio Paryžiuje nuo 1939 metų, požiūris į pasaulį jau savaime buvo sugadintas, todėl šiek tiek malonumų neturėjo pakenkti. Be to, jis netikėjo, kad kam nors pavyktų pernelyg išlepinti Gitelę, ir troško įkalbėti tėvus leisti jai pasilikti Senjone. Kita vertus, ji buvo protinga, noriai mokėsi licėjuje Paryžiuje, turėjo puikią klausą ir polinkį į muziką, švelnų balsą ir vaidybinių gabumų. Gitelė svajoto kada nors parašyti romaną, todėl Liukas skatino ją užrašyti kiekvieną šaunančią į galvą istoriją, nors tėvas lenkė ją prie tikslųjų mokslų, motina užsispyrusi mokė siūti, o seserys nerimavo dėl svajingos jaunėlės prigimties.

– Ar mokeisi anglų kalbos? – paklausė Liukas. – Knygų mėgėjai visame pasaulyje norės skaityti tavo romaną angliškai.

– Aišku, – tobula anglų kalba prabilo Gitelė. – O tu ar mokeisi vokiečių?

Tėvas reikalavo, kad sūnus mokytųsi vokiškai. Įtikino Liuką, kad tos kalbos prireiks levandų versle, ypač netolimoje ateityje. Liukas neabejojo tėvo išmintimi, bet slėpė savo pamokas nuo kaimo gyventojų.

– *Natürlich**! – pašnibždomis atsakė ir pabučiavo seserį į viršugalvį. – Nejuo manai, kad senasis Volfas man nuolaidžiauja? O taviškė panelė Bonbon, spėju, leidžia jauniausiems mokiniams retsykiais išsisukti nuo namų darbų.

Gitelė sukikeno.

– Burbon, – pataisė brolių.

Jis mirktelejo jaunėlei kaip sąmokslininkas. Staiga Gitelės veidas persimainė.

– Tėtukas nusiminęs. Turėjom sprukti iš Paryžiaus, net ne-sustojom pamiegoti, negalėjom apsistoti nė viename viešbutyje. Nakvojom automobilyje, Liukai! Mama labai pavargusi.

Jis pažvelgė į tėvą ir iškart pamatė persikreipusias iš įtampos jo lūpas, nors ir gobiamas vešlių žilstelėjusių ūsų bei barzdos. Jakobas Bonė davė nurodymus ūkvedei, tuo pačiu metu draugiškai šnekučiuodamasis su kaimynu. Tačiau Liukas per gerai jį pažinojo – žvaliu balsu ir staigiais judesiais tėvas bandė nusišviesti savo nerimą.

Vaikiną ir vėl nusmelkė nujautimas. Jis numanė netrukus išgirsias blogų žinių. Užudė jas tvyrant ore, kaip užuosdavo atėjus tinkamiausią metą skinti levandas – žinia apie jas irgi jį pasiekdavo per vėjo genamą aromata. Brangioji Liuko senelė šventai tikėjo, kad levandos kalba tik jos anūkui. Dailiosioms gėlelėms ji priskyrė stebuklingų galių; nors Liukui kėlė šypsena senelės pramanai, jis niekada jai neprieštaravo.

Vaikinas žiūrėjo į senelę, atšlubčiojusią, kad padėtų sunešti į namus visus daiktus, kuriuos šeima parsivežė iš Paryžiaus, nuo mėgstamiausios mamos kėdės iki knygų dėžių. Senelė burbėjo po nosimi dėl sambrūzdžio, bet Liukas žinojo ją slapčia džiū-gaujant, kad visi sugrižo namo. Dvejus metus namuose jie gyveno tik dviese su Liuku.

Senelės rankos buvo didelės, palyginti su smulkiu, trapiu sudėjimu – dabar ji atrodė smulkesnė nei tada, kai buvo aštuo-

---

* Žinoma (vok.).

niasdešimt septynerių. Bėgant metams, rankas nusėjo gumbai, sąnarius išsukinėjo artritas, bet jos vis tiek lieté anūką su meile, visada pasiruošusios paglostyti jam skruostą ar rūpestingai pagrasyti pirštu ir sudrausti, jei jis bandydavo jos kantrybę. Senelė, nors ir geliančiais sąnariais, vis dar mėgo šokti. Kartais Liukas švelniai paimdavo ją į glėbį tarsi paukštelį ir sukdamo po svetainę pagal muzikos garsus; abudu žinojo, kad jai tai be galo patinka. „Jei jauni išmylejėliai norėdavo paliesti vienas kitą, vienintelis būdas buvo šokti valsą. Net per pirštinaites jausdavau tavo senelio rankų karštį“, – sakydavo ji Liukui, šelmiškai šypsodamasi.

Dabar ji išsigando ir be garso skėstelėjo rankomis, kai Gitelei iš rankų netyčia iškrito dėžė.

– Nesijaudink, senele, čia tik knygos! – Liukas priėjo prie smulktės savo dievinamos senelės ir ją apkabino. – Nuo šiol turėsime dar daugiau alkanų burnų, kurias reikės pamaitinti, – švelniai pasakė ir palinkęs ją pabučiavo. – Gal sugauti triušį?

Senelė kilstelėjo ranką ir patapšnojo jam skruostą, o jos akys spinduliavo džiaugsmu.

– Verčiau nupėšiu vištų. Mėsos bus užtektinai, bet man reikėtų kelių šviežių levandų, – sušnibždėjo ji ir šyptelėjo anūkui, mėgstančiam, kad senelė gardina valgius jo auginamomis levandomis.

– Parnešiu, – pažadėjo jis ir dar kartą pakstelėjo jai į kaktą.

Vyresnės seserys tvirtai Liuką apkabino, netardamos nė žodžio. Jis nustėro pajutęs, kokios jos liesos. Buvo skaudu, kai motina apsiverkė jį pamačiusi. Rodos, iš jos nieko neliko, atrodė visiškai sulysusi ir gležna.

– Mano berniuk, mano berniuk, – sudejavo ji.

Susitikimas po ilgo išsiskyrimo buvo ištis niūrus.

– Kodėl verki? – šypsodamasis paklausė Liukas. – Mums čia saugu, esam visi kartu.

Pernelyg susijaudinusi, kad kalbėtų, ji tik mostelėjo ranka.

– Eik vidun, mieloji, – pasakė Jakobas švelniu balsu, koku kalbėdavo tik su žmona. – Susitvarkysim. Mergaitės, nuveskit mamą į vidų. Man reikia pasikalbėti su jūsų broliu.

– Leisk man... – prabilo Liukas, bet tėvas jį nutildė, uždedamas delną ant rankos.

– Eime pasivaikščioti.

Vaikinas dar nebuvo matęs tėvo, iš prigimties džiugaus žmogaus, tokio rimto.

– Kur einat? – tarsi švelniai priekaištaudama paklausė Sara. – Juk ką tik parvažiavom.

Liukas nusišypsojo vyriausiajai seseriai ir nukreipė žvilgsnį nuo jos sukumpusių pečių, rodančių išsekimą.

– Greitai grįšime, – sušnibždėjo. – Norėsiu viską išgirsti apie Paryžių.

– Būk atsargus su savo norais, – įspėjo Sara, ir sielvartingi jos žodžiai suspaudė jam širdį.